

Piotr Przesmycki

Kompendium nauki społecznej Kościoła Katolickiego

Annales. Etyka w życiu gospodarczym 9/1, 33-39

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ks. Piotr Przesmycki SDB

Salezjańska Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania, Łódź

e-mail: przesmyk@onet.pl

Kompendium nauki społecznej Kościoła katolickiego

„Mężczyznom i kobietom naszych czasów, swoim towarzyszom w drodze, Kościół ofiaruje swoje nauczanie także w sprawach społecznych” – tak zostało zapisane w punkcie 3. nowego dokumentu „*Compendio della Dottrina sociale della Chiesa*”, czyli „Kompendium nauki społecznej Kościoła”¹. Jest to dokument wydany przez Papieską Radę *Iustitia et Pax*², który ujrzał światło dzienne jesienią 2004 r., najpierw w języku włoskim i angielskim. Jak do tej pory³ nie ukazało się jeszcze polskie wydanie tegoż dokumentu, chociaż prace związane z tłumaczeniem tekstu są w toku. W prasie krajowej pojawiły się natomiast nieliczne jego omówienia i komentarze⁴.

Zatem w świetle powyższego zasadne wydaje się być zaprezentowanie Kompendium na IX ogólnokrajowej konferencji „Etyka w życiu gospodarczym”. Dodatkowym argumentem „za” jego zaprezentowaniem w tym środowisku jest także oczywiste zainteresowanie organizatorów konferencji problematyką etyczną w społecznym wymiarze działalności człowieka w perspektywie katolickiej nauki społecznej⁵. Często stawiane pytania o oficjalne stanowisko Kościoła w problematyce np. płacenia podatków, wojny prewencyjnej, demokracji, partii politycznych, biznesu itp. mają także wyraźny rys moralno-etyczny. Nade

¹ Por. Pontificio Consiglio della Giustizia e della Pace, *Compendio della Dottrina sociale della Chiesa*, Libreria Editrice Vaticana 2004. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż także inne wyznania chrześcijańskie coraz częściej zajmują oficjalne stanowisko wobec różnorodnych zjawisk życia społecznego. Tak np. w 2001 r. wyszedł oficjalny dokument Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej. Por. Отдел внешних церковных связей Московского Патриархата, *Основы социальной концепции русской Православной Церкви*, Москва 2001.

² Por. Cz. Strzeszewski, *Katolicka nauka społeczna*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2003, s. 318.

³ Referat został wygłoszony dnia 12. 05. 2005 r.

⁴ Por. P. Mazurkiewicz, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, „Wiadomości KAI” nr 45, 14 listopada 2004, s. 24–25; A. Boniecki, *Kompendium, nie katechizm*, „Tygodnik Powszechny” nr 45, 7 listopada 2004, s. 10; B. Zajączkowska, *Moralne drogowskazy*, „Gość Niedzielny” nr 45, 7 listopada 2004, s. 36; B.Z., *Komu przyda się „Kompendium nauki społecznej Kościoła”*, „Gość Niedzielny” nr 45, 7 listopada 2004, s. 36; *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, „Przewodnik Katolicki” nr 45, 7 listopada 2004, s. 9; Mista, *Najważniejszy dokument Kościoła Katolickiego*, s. 1, [w:] www.gazeta.pl [w posiadaniu autora].

⁵ Por. H. Zboroń, *Etyczny kapitalizm – katolicka wizja gospodarki*, „Annales”, t. 1, SWSEiZ, Łódź 1998, s. 53–65; St. Kowalczyk, *Etos Liberalizmu*, „Annales”, t. 2, SWSEiZ, Łódź 1999, s. 41–18; St. Kowalczyk, *Wolność ekonomiczno-gospodarcza: jej zasadność i ograniczenia*, „Annales”, t. 4, SWSEiZ, Łódź 2001, s. 21–28; R. Borowik, B. Borowik, *Katolicka nauka społeczna a kształcenie liderów życia gospodarczego*, „Annales”, t. 5, SWSEiZ, Łódź 2002, s. 427 – 434; J. Mariański, *Gospodarka rynkowa w ocenie społecznej nauki Kościoła*, „Annales”, t. 6, SWSEiZ Łódź 2003, s. 58 – 69; St. Kowalczyk, *Jan Paweł II a etyka kapitalizmu*, „Annales”, t. 7, nr 1, SWSEiZ, Łódź 2004, s. 15–22; T. Ślipko, *O współczesnej potrzebie katolicyzmu społecznego*, „Annales”, t. 8, nr 1, SWSEiZ, Łódź 2005, s. 19–28.

wszystko jednak warto wziąć pod uwagę fakt, iż głos Kościoła, także na tej płaszczyźnie, jest głosem „eksperta w sprawach ludzkości”⁶.

Referat niniejszy ma na celu prezentację Kompendium w oparciu o włoską wersję językową. Ze względu na krótki czas przeznaczony na wystąpienie, niniejsza prezentacja może być traktowana, co najwyżej, jako przedstawienie zarysu Kompendium. Zostanie to ujęte w 6 punktach w następującej kolejności:

- 1) u źródeł Kompendium,
- 2) kto jest autorem Kompendium?
- 3) kto jest adresatem Kompendium?
- 4) struktura dokumentu,
- 5) cel wydania niniejszego dokumentu,
- 6) trzy najważniejsze wyzwania jakie niesie ze sobą współczesność.

1. U źródeł Kompendium

W posynodalnej adhortacji apostolskiej *Ecclesia in America* z 1999 r. Ojciec Święty Jan Paweł II wyraził życzenie by powstał jeden dokument „zbierający”, syntetyzujący nauczanie Kościoła na tematy społeczne⁷. Dokument ten pokazywałby zarazem istotny związek pomiędzy zaangażowaniem Kościoła w obszar – szeroko rozumianych – spraw społecznych a ewangelizacją. Wkrótce po tej wypowiedzi rozpoczęły się prace nad dokumentem. Przewodniczył im poprzedni Przewodniczący Papieskiej Rady *Iustitia et Pax*⁸, nieżyjący już dzisiaj, kardynał Francis-Xavier Nguyen Van Thuan. W czasie rzymskiej prezentacji dokumentu (25 X 2004) kardynał relacjonujący – Renato Martino⁹ stwierdził, iż jest to dokument „bez precedensu” w historii Kościoła, który powinien być poznawany, wprowadzany w życie i propagowany¹⁰. Z kolei Rektor *Università Pontificia Salesiana* – ks. Mario Toso określił dokument jako „manifest nowego humanizmu”¹¹ (*nota bene* Kompendium w

⁶ Oprócz tego argumentu S. Pyszka wymienia jeszcze inne powody dla których Kościół zabiera głos w sprawach społecznych: jako nauczyciel moralności w stosunku do wierzących; jako licząca ponad miliard osób społeczność wierzących mająca swoich przedstawicieli w każdym państwie i narodzie i w końcu jako instytucja, która od czasów Vaticanum II, a szczególnie podczas pontyfikatu Jana Pawła II dokonując reform wewnętrznych zyskała wiarygodność i autorytet moralny w skali globu. Por. S. Pyszka, *Krótko o społecznej nauce Kościoła*, WAM, Kraków 2003, s. 63.

⁷ Jeden z tytułów na francuskich stronach internetowych trafnie oddaje zamysł papieża Jana Pawła do ukazującego się Kompendium. Por. P.-Y. Stucki, *Le „Compendium”: toute la doctrine sociale de l’Eglise en un volume!*, [w:] www.inx16.org/print.php?id-article=1836 s. 1 – [w posiadaniu autora].

⁸ Warto w tym miejscu dodać, że członkiem Papieskiej Rady *Iustitia et Pax* i jednym z polskich autorów pracujących nad Kompendium był bp. Piotr Jarecki z Warszawy, Por. *Niewczesne słowa*. List bp. Piotra Jareckiego, „Tygodnik Powszechny” nr 48, 28 listopada 2004, s. 14.

⁹ Kardynał Renato Martino zapowiedział publikację tegoż Kompendium podczas 44. tygodnia społecznego odbywającego się w Bolonii w dniach 4 –10 października 2004 r. Por. *44e semaine sociale italienne*, „Ecclesia” nr 58, 15 octobre 2004, s. 22.

¹⁰ *Compendium Of The Social Doctrine Of The Church Issued; Cardinal Says. Document Unprecedented In Church History*, [w:] <http://www.usccb.org/comm/archives/2004/04-206.htm>, s. 1 [w posiadaniu autora]. Również ks. A. Boniecki z uznaniem odniósł się do wyników prac Rady *Iustitia et Pax* nad Kompendium: „ośmielił się twierdzić, że wynik jest imponujący” (A. Boniecki, *op. cit.*, s. 10).

¹¹ M. Toso, *Presentazione del Compendio della Dottrina Sociale della Chiesa*, [w:] www.centrosturzo.it, s. 1–10 [w posiadaniu autora].

punkcie 7. traktuje o humanizmie otwartym na transcendencję). Między innymi z racji tego, iż inicjatorem i współautorem dokumentu, jak wskazano powyżej, był papież Jan Paweł II – dlatego też został on Jemu dedykowany (*a Giovanni Paolo II Maestro di Dottrina sociale Testimone Evangelico di Giustizia e di Pace*)¹².

Kompendium nie zawiera zupełnie nowych treści, jakkolwiek traktuje też o rzeczach nowych – „res novae” np. w świecie pracy (K 310–322) i w ekonomii (K 361–376), ale zbiera ono streszcza i przekazuje w formie bardziej przystępnej nauczanie Kościoła na tematy społeczne dotychczas niejako „rozproszone” w dokumentach Soboru Watykańskiego II, w dokumentach autorstwa różnych dykasterii watykańskich, w tekstach 13. pisarzy kościelnych (m.in. św. Tomasza z Akwinu, św. Teresy z Lisieux), w Katechizmie Kościoła Katolickiego, w encyklikach i wypowiedziach papieskich. Największą część w tym ostatnim zbiorze stanowią wypowiedzi niedawno zmarłego papieża Jana Pawła II. To on będąc twórczym kontynuatorem myśli społecznej Kościoła, której nowożytny początki sięgają papieża Leona XIII, podkreślał prawo i obowiązek wypowiadania się Kościoła na tematy społeczne uznając tę działalność za istotną część przekazu chrześcijańskiego posłania do świata (*Centessimus annuus*, 5). W komentarzach i omówieniach podkreśla się zalety języka dokumentu – jasność przekazu i zróżnicowanie źródeł.

2. Kto jest autorem Kompendium?

Autorem Kompendium, jak wskazano, jest Papieska Rada *Iustitia et Pax*. Z racji tegoż autorstwa jawi się wyraźna różnica pomiędzy dostępnymi na rynku księgarskim encyklopediami, leksykonami, słownikami katolickiej nauki społecznej, „za którymi nie stoi autorzytet żadnej poważnej kościelnej instytucji, a jedynie prestiż ich autorów bądź redaktorów”¹³. Natomiast w przypadku Kompendium ma się do czynienia z oficjalnym dokumentem Kościoła. Kompendium zwane jest popularnie „katechizmem społecznym” albo też niekiedy – „katechizmem” katolickiej nauki społecznej. Nie jest to jednak nazwa słuszna. Kompendium jest wprawdzie dziełem analogicznym do Katechizmu Kościoła Katolickiego, ale obejmuje tylko jeden dział – naukę społeczną Kościoła. W tym tkwi zasadnicza różnica

¹² Jan Paweł II odniósł się także do Kompendium w przemówieniu z dnia 10 stycznia 2005: „W związku z tym, chciałbym przypomnieć wielką zasadę nauczania społecznego Kościoła, którą podkreśliłem na nowo w tegorocznym Przesłaniu na Światowy Dzień Pokoju, i która jest rozwinięta również w Kompendium nauki społecznej Kościoła: zasada uniwersalnego przeznaczenia dóbr ziemskich. Ta zasada nie usprawiedliwia pewnych form kolektywistycznych polityki ekonomicznej, ale powinna motywować do radykalnego zobowiązania na rzecz sprawiedliwości i bardziej uważnego i zdecydowanego wysiłku solidarności. To jest dobro, które może przetrwać ciężki zło głodu i niesprawiedliwej biedy. *Vince in bono malum*” (*Przemówienie Jego Świątobliwości Jana Pawła II do korpusu dyplomatycznego akredytowanego przy Stolicy Apostolskiej*, 10 stycznia 2005 [cyt. za:] http://www.mpp.org.pl/11/11_9.html [w posiadaniu autora]).

¹³ P. Mazurkiewicz, *op.cit.*, s. 24. Niekiedy bowiem na ostateczną ocenę opisywanego zjawiska mają wpływ inne czynniki niż merytoryczne. Tak np. w jednym ze słowników w haśle – „liberalizm” czytamy, że Kościół doceniając wolność w „sposób jednoznacznie krytyczny odnosi się do liberalizmu, zarówno w jego klasycznej jak i zmodyfikowanej postaci” (Z.B., *Liberalizm*, [w:] *Słownik Katolickiej nauki społecznej*, red. W. Piwowarski, Warszawa, IW PAX – Wyd. Misjonarzy Klaretynów Palabra 1993, s. 96). Takie stanowisko autora Z.B. wydaje się to być zbyt ogólnym uogólnieniem. Istnieje bowiem pewien typ liberalizmu tradycji anglosaskiej z tzw. *ordered liberty* (Lord Acton), który nie jest przeciwny katolickiej nauce społecznej. Por. M. Zięba, *Kościół wobec liberalnej demokracji*, [w:] M. Novak, A. Rauscher, M. Zięba, *Chrześcijaństwo, demokracja, kapitalizm*, W drodze, Poznań 1993, s. 133–136.

między oboma dokumentami. Inna różnica między Katechizmem Kościoła Katolickiego (KKK) a Kompendium (K) polega także i na tym, że ten pierwszy dokument został promulgowany przez papieża Jana Pawła II Konstytucją Apostolską *Fidei depositum* natomiast Kompendium poprzedzone jest listem Sekretarza Stanu Stolicy Apostolskiej kardynała Angelo Sodano. Zatem w stosunku do Katechizmu Kościoła Katolickiego – Kompendium jest dokumentem nieco mniejszej rangi.

3. Kto jest adresatem Kompendium?

Można stwierdzić, że adresatem Kompendium jest szerokie grono – w jakimś sensie stopniowalne – poczynając od biskupów Kościoła katolickiego, poprzez „braci odłączonych” aż do wszystkich ludzi dobrej woli. Dokument w punkcie 11. jako pierwszych odbiorców (*primi destinatari*) wskazuje biskupów, na których w pierwszym rzędzie ciąży tzw. *munus docendi*. W następnej kolejności wymienieni zostali: kapłani, zakonnicy, zakonnice, osoby odpowiedzialne za formację chrześcijańską i wierni świeccy, o których w soborowej Konstytucji o Kościele *Lumen Gentium*, powiedziano, że ich zadaniem „z tytułu właściwego im powołania jest szukać Królestwa Bożego zajmując się sprawami świeckimi i kierując nimi po myśli Bożej. Żyją oni w świecie, to znaczy pośród wszystkich razem i poszczególnych spraw i obowiązków świata, i w zwyczajnych warunkach życia rodzinnego i społecznego, z których niejako utkana jest ich egzystencja”(LG 31). Idąc dalej (K 12) dowiadujemy się, że adresatami są także: bracia z innych Kościołów i wyznawcy innych religii (niniejszym ujawnia się także wyraźny aspekt ekumeniczny i interreligijny). W końcu, *last but not least*, adresatami Kompendium są – wszyscy ludzie dobrej woli¹⁴.

4. Struktura dokumentu

Dokument ma 520 stron numerowanych cyframi arabskimi i 16 stron liczonych cyframi rzymskimi (520 + XVI). 198 stron stanowią różnego rodzaju indeksy i skorowidze ułatwiające czytelnikowi poruszanie się po tym dokumencie. Na 16 stronach liczonych cyframi rzymskimi znajdują się: dedykacja Janowi Pawłowi II, wykaz skrótów i wykaz skrótów biblijnych, Pismo Sekretarza Stanu Kardynała Angelo Sodano do Przewodniczącego Papieskiej Papieskiej Rady *Iustitia et Pax* Księdza Kardynała Renato Raffaele Martino oraz zamieszczona na 2. stronach „Przedmowa” autorstwa tego ostatniego.

Kompendium ma strukturę prostą i przejrzystą. Składa się ono z „Wprowadzenia”, trzech części i „Zakończenia”. Po „Wprowadzeniu” zatytułowanym „Humanizm integralny i solidarny”(nr 1–19) następują trzy części na które składa się 12. kolejno numerowanych rozdziałów (na 319. stronach umieszczonych zostało 583 numery i przypisy dolne w ilości – 1232). Trzeba przyznać, że części te są objętościowo nieproporcjonalne. „Zakończenie” nosi tytuł „Ku cywilizacji miłości”.

Pierwsza część składa się z 4. rozdziałów i prezentuje tematy leżące u podstaw nauki społecznej Kościoła, uwzględniając perspektywę etyko-teologiczną, a więc: Zamyśl Miło-

¹⁴ Dosłownie jest zapisane: *uomini e donne di buona volontà* czyli mężczyźni i kobiety dobrej woli (K 12).

ści Bożej wobec ludzkości (rozdz. 1, nr 20–59); Posłannictwo Kościoła i nauka społeczna (rozdz. 2, nr 60–104); Osoba ludzka i jej prawa (rozdz. 3, nr 105–159); Principia nauki społecznej Kościoła (rozdz. 4, nr 160–208).

Druża część składa się z 7. rozdziałów i traktuje o klasycznych tematach katolickiej nauki społecznej, takich jak: rodzina (rozdz. 5, nr 209–254); praca ludzka (rozdz. 6, nr 255–322); ekonomia (rozdz. 7, nr 323–376), wspólnota polityczna (rozdz. 8, nr 377–427); wspólnota międzynarodowa (rozdz. 9, nr 428–450); ochrona środowiska (*salvaguardare l'ambiente*) (rozdz. 10, nr 451–520); promowanie pokoju (rozdz. 11; nr 521–574).

Trzecia część jest częścią najkrótszą, gdyż składa się tylko z jednego rozdziału (rozdz. 12, nr 575–583). Zawiera ona szereg wskazań dotyczących zastosowania katolickiej nauki społecznej w praktyce duszpasterskiej Kościoła, w życiu wiernych, przede wszystkim – wiernych świeckich. Zarówno tytuł jak i treść „Zakończenia” – „Ku cywilizacji miłości” wyrażają najgłębszą intencję i cel powstania całego dokumentu.

Warto zwrócić także uwagę na okładkę Kompendium (dotyczy zarówno w wersji włoskiej jak i angielskiej). Przedstawia ona fresk *Allegoria del buon governo* tj. „Alegoria dobrych rządów”. Fresk został wykonany w latach 1338–1339 przez Ambrogio Lorenzetti. Znajduje się on w Palazzo Pubblico w Sienie (siedziba radców miejskich ówczesnej, średniowiecznej wolnej republiki Sieny). Freski przedstawiające upersonifikowane postaci cnót zarówno moralnych, takich jak: *Pax, Fortitudo, Prudentia, Magnanimitas, Temperantia, Justitia*, jak i cnót boskich: *Fides, Spes, Caritas* przedstawiają typowo chrześcijańską (teocentryczną) wizję świata. Zewnętrzny ład tej społeczności jest rezultatem ładu wewnętrznego (cnót) panującego w duszach jej poszczególnych obywateli. Freski przedstawiają więc ścisły związek pomiędzy efektami dobrych rządów a cnotami obywateli. Źródłem zaś wszystkiego jest boska Mądrość.

5. Cel wydania niniejszego dokumentu

Według kardynała Martino Kompendium „ma być narzędziem moralnego i duszpasterskiego rozeznania złożonych wydarzeń naszych czasów; przewodnikiem, inspirującym na szczeblu jednostki i zbiorowości, zachowań i decyzji, które pozwoliłyby patrzeć w przyszłość z ufnością i nadzieją; podręcznikiem nauczania moralności społecznej dla wiernych”¹⁵. Ksiądz P. Mazurkiewicz stwierdza, w tym samym duchu, iż celem Kompendium jest – z jednej strony – „umożliwienie obiektywnej analizy wydarzeń z życia społecznego, politycznego, ekonomicznego”¹⁶ i spojrzenie na nie w świetle Ewangelii – z drugiej zaś – „dostarczyć pewną i prawidłową interpretację nauczania społecznego Kościoła”¹⁷. Ksiądz A. Boniecki natomiast, z właściwą sobie swadą¹⁸ i nie bez odniesienia *obiter* do sytuacji społeczno-politycznej w Polsce, zaleca lekturę Kompendium m.in. tym: „którzy lubią się powoływać na naukę Kościoła znając ją może nie dość dokładnie. Warto też, by przeczytali ją ci, którym wciąż się marzy »partia chrześcijańska«. Kościół stoi na stanowisku, że partii

¹⁵ *Kompendium nauki społecznej Kościoła, op.cit.*, s. 9.

¹⁶ P. Mazurkiewicz, *op.cit.*, s. 24.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Sposób prezentowania Kompendium, szczególnie w aspekcie rzeczywistości narodu, przez redaktora naczelnego „Tygodnika Powszechnego” wywołał protest biskupa P. Jareckiego. Protest ten doczekał się wyjaśnienia i przeprosin na łamach tegoż czasopisma. Por. *Niewczesne słowa. op.cit.*, s. 13.

w pełni odpowiadającej etycznym wymogom chrześcijaństwa nie ma i nie będzie”¹⁹. Z kolei autor, który dość ciekawie, choć w wielkim skrócie, przedstawił Kompendium na łamach „Gazety Wyborczej” przywołuje opinię znanego watykanisty i publicysty Marco Politiego, że „Kompendium jest streszczeniem tego, co „Kościół mówił do tej pory. Watykan nie zmienił swojego stanowiska w żadnej kwestii, o których chcemy rozmawiać. Kwestie legalizacji związków homoseksualnych, aborcji i eutanazji wciąż pozostają nierozwiązane”²⁰. Wydaje się, iż to ostatnie zdanie jest wyjątkowo przesadzone.

6. Najważniejsze wyzwania współczesności

Według autorów Kompendium trzy najważniejsze wyzwania, jakie niesie ze sobą współczesność to: prawda o człowieku, pluralizm i globalizacja (por. K 16)²¹. Ochrona prawdy o człowieku stanowi jedno z najpoważniejszych wyzwań naszej epoki. Kościół bowiem „nie może odstąpić człowieka” (*Redemptor hominis* 1), który jest jednocześnie „pierwszą i podstawową drogą Kościoła” (RH 14). O tym, że obecnie toczy się „spór o człowieka” mówił w czasie swojej wizyty w kolegiacie św. Anny w Krakowie w 1997 r. Jan Paweł II. Relacje pomiędzy naturą, techniką i moralnością stanowią dzisiaj wyzwanie dla odpowiedzialności człowieka zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym. Winny być one więc rozpatrywane w świetle tego kim człowiek jest, co człowiek może (w sensie potencjalności) i kim człowiek powinien być. Wiadomo bowiem, że współcześnie więcej można czynić (postęp techniczny) niż jest to moralnie dopuszczalne. Adekwatną ilustracją do tego jest np. zagadnienie klonowania istot ludzkich. Do trwającego współcześnie „sporu o człowieka” Kościół wnosi zakorzenioną w Objawieniu Bożym i refleksji ludzkiej długą tradycję mądrości (por. K 560). Kościół postuluje więc uwzględnienie wymiaru teologicznego osoby ludzkiej w nowoczesnych społeczeństwach. Wiadomo jednakże, że wymiar ten jest nie do przyjęcia w rozwiązaniach proponowanych przez koncepcje o nastawieniu ateistycznym, permissywnym i konsumpcjonistycznym.

Drugim wyzwaniem, jakie niesie ze sobą współczesność jest pluralizm i zróżnicowanie społeczeństw w zakresie „światopoglądu, wyborów moralnych, kultury, stosunku do religii czy rozwoju osobowego i społecznego”²². Trzecim wyzwaniem jest globalizacja. Niesie ona ze sobą zarówno zagrożenia jak i szanse. Skutków globalizacji nie da się ograniczyć jedynie do sfery ekonomii. Katolickiej nauce społecznej chodzi w tym kontekście o „globalizację solidarności” (por. K 363), która pozytywnie dopełniałaby procesy globalizacyjne i nie pozwalałaby na dojście do głosu jedynie negatywnych jej skutków przejawiających się m.in. w dalszym wzroście nierówności pomiędzy krajami bogatymi i biednymi czy marginalizacji całych grup społecznych, nie potrafiących odnaleźć się w nowej sytuacji.

W całym dokumencie chodzi o widzenie rzeczywistości ziemskich w integralnym kontekście biblijnym, filozoficznym, teologicznym i antropologicznym (należy pamiętać, o tym, że katolicka nauka społeczna ma „własne miejsce” w ramach teologii moralnej²³).

¹⁹ A. Boniecki, *op.cit.*, s. 10.

²⁰ Mista, *op.cit.*, s. 1.

²¹ Por. P. Mazurkiewicz, *op.cit.*, s. 24.

²² Tamże.

²³ Por. S. Pyszka, *Krótko o społecznej nauce Kościoła*, WAM, Kraków 2003, s. 73.

Gdyby bowiem usunąć zeń ów kontekst wystąpiłoby wówczas ryzyko redukcji nauki społecznej Kościoła do pewnego typu traktatów o życiu cnotliwym lub jakiegoś kodeksu zachowań w skomplikowanych sytuacjach jakich przysparza współczesność. Jest także intencją autorów Kompendium pomóc zrozumieć, że doktryna społeczna Kościoła, to owoc jego spotkania z Jezusem Chrystusem, wiary w Niego i misteryjnego (choć przecież realnego) uczestnictwa w Jego Boskim Życiu²⁴.

Papieska Rada *Iustitia et Pax* zapowiedziała, iż w niedalekiej przyszłości wyda „Słownik Praw Człowieka” oraz „Dyrektorium Duszpasterstwa Społecznego”, a także uruchomi własny portal internetowy.

The Compendium of Catholic Church’s Social Teaching

Summary

The article presents the document titled “Compendio sociale della Chiesa”, i.e. the Compendium of the Catholic Church’s Social Teaching, published by the Pontifical Commission “Iustitia et pax” in autumn 2004. A Polish edition has not been issued up to now (May 2005), but in some Polish press circles, especially ones connected with the Church, we can still find a few comments on this document. The Compendium is known as the “Social Catechism” and, in an accessible way, it summarizes the Church’s teaching on social issues (human rights, principles of social life, the family, labour, economics, politics, democracy and the international community) as they are now dispersed in the documents of the Second Vatican Council, the documents of various Vatican dicasteries, in the Catholic Church’s Catechism and papal encyclicals and statements, mostly ones of the late Pope John Paul II. A continuator of the social thought dating back to the Pope Leon XIII, John Paul II emphasized the Church’s right and responsibility to raise social issues, which is an essential part of the Christian message to the world (*Centessimus annus*, no. 5).

²⁴ Por. M. Toso, *op.cit.*, s. 3.